

Анастасія СІРЕНКО,
orcid.org/0000-0003-3145-6679

*старший викладач служби мовного тестування мовного відділу
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) nastasirenko0510@gmail.com*

РОЛЬ МЕДІАДИДАКТИКИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена актуальності використання у сучасному навчальному процесі такого напрямку педагогіки, як медіадидактика та формуванню самоосвітньої компетентності майбутніх офіцерів на базі медіадидактичних матеріалів. Розкривається сутність таких понять, як медіадидактика, медіадидактичні та мультимедійні технології. Основна увага зосереджується на використанні інформаційно-комунікативних технологій у освітньому процесі. Висвітлюється методика використання інформаційно-технічних засобів у процесі освітньої підготовки майбутніх офіцерів. Встановлено, що медіадидактичні технології передбачають використання різних медіа продуктів та розробку сучасних методичних і технологічних форм навчання. Визначено, що медійних навичок, яких набувають викладачі, у процесі підготовки до занять, стає все більше, це приносить користь у якості підвищення професійної кваліфікації і має враховуватись як освітні умови під час планування медіа-ресурсів у навчальному процесі.

Зазначається необхідність застосування мультимедійних технологій на сучасному етапі розвитку вищої освіти у військових навчальних закладах. Інформаційне суспільство має не просто дати курсантам суму знань, а й сформувати у них інформаційні вміння, що сприяють їх успішній соціалізації. Інформаційно-комунікативні технології сьогодні виступають як засіб розвитку інтелектуальних та творчих здібностей майбутніх офіцерів, є потужним інструментом їх мотивації, та особистісного розвитку. Визначено, що мультимедійні технології незмірно розширюють можливості для організації та управління навчальними заходами та дозволяють практично реалізувати великий потенціал у традиційному навчанні.

У зв'язку з цим було виявлено, що на сьогодні існує недостатньо традиційних інформаційних джерел та стандартних видів навчальної діяльності. Сучасне заняття неможливо уявити без застосування мультимедійних технологій, а викладачу все важче бачити себе в освітньому процесі без допомоги комп'ютера. На допомогу приходить Медіадидактика.

Ключові слова: медіадидактика, мультимедійні технології, майбутні офіцери, інформаційні засоби, інформаційно-комунікативні технології.

Anastasiia SIRENKO,
orcid.org/0000-0003-3145-6679

*Senior Lecturer at the Language Testing Service of the Language Department
National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) nastasirenko0510@gmail.com*

THE ROLE OF MEDIADIDACTICS IN THE PROCESS OF FORMING SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF CADETS OF MILITARY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

The article is devoted to the relevance of using in the modern educational process such a direction of pedagogy as mediadidactics and the formation of self-educational competence of future officers on the basis of media didactic materials. The essence of such concepts as mediadidactics, media didactic and multimedia technologies is revealed. The main focus is on the use of information and communication technologies in the educational process. The method of using information and technical means in the process of educational training of future officers is highlighted. It was established that media didactic technologies involve the use of various media products and the development of modern methodological and technological forms of education. It was determined that the media skills acquired by teachers in the process of preparing for classes are increasing, this is beneficial as an increase in professional qualifications and should be taken into account as educational conditions during the planning of media resources in the educational process.

The necessity of using multimedia technologies at the current stage of development of higher education in military educational institutions is noted. The information society should not only give cadets a sum of knowledge, but also form information skills in them that contribute to their successful socialization. Information and communication technologies can enrich the information, methodical and didactic arsenal, help in solving educational tasks. Today, information and

communication technologies act as a means of developing the intellectual and creative abilities of future officers, and are a powerful tool for their motivation and personal development. It was determined that multimedia technologies immeasurably expand the possibilities for organizing and managing educational events and allow practical realization of the great potential in traditional education.

In this regard, it was found that today there are not enough traditional information sources and standard types of educational activities. It is impossible to imagine a modern lesson without the use of multimedia technologies, and it is increasingly difficult for a teacher to see himself in the educational process without the help of a computer. Mediadidactics comes to the rescue.

Keywords: *mediadidactics, multimedia technologies, future officers, information tools, information and communication technologies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Медіадидактика представляє собою нову галузь у педагогіці. Її поява у процесі навчання курсантів військових закладів вищої освіти обумовлена тим, що розвиток засобів масової інформації та їх використання в освітньому процесі значно активізували їх творчу діяльність. Незадоволеність педагогів традиційними умовами навчання зумовила реалізацію застосування інноваційних методів освіти в їх професійній діяльності. Було окреслено ряд педагогічних стратегій, більша частина з яких направлена на розвиток медіакомпетентності майбутніх офіцерів.

Мережі нових інформаційно-комунікаційних систем стали невід'ємною частиною у процесі формування самоосвітньої компетентності майбутніх офіцерів. Коли ці мережі перетворюються у навчальні матеріали в аудиторії, медіатексти, взяті з газет, радіо, телебачення та Інтернету, стають невід'ємною частиною системи освіти, зберігаючи, а іноді й покращуючи самоосвітню й навчальну систему та навчальні якості. Це означає, що медіатексти стають важливими джерелами професійного вдосконалення.

Медіадидактика розглядає функції та ефекти застосування медіа-засобів у процесі викладання та навчання. Застосування медіадидактики у процесі навчання майбутніх офіцерів – сучасний процес, бо кожна військова навчальна дисципліна має свої особливості та вимагає спеціальних методів і організаційних форм навчання.

Розвиток науково-технічного прогресу та застосування сучасного комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання, здатне зберігати, обробляти, та надавати різного роду інформацію, а також впроваджувати та розвивати сучасні мультимедійні системи.

Важливо створити комплексний підхід до використання мультимедійних технологій у вивченні певного розділу навчальної програми в контексті аудиторії за допомогою інтерактиву, це надасть значно більших можливостей для спільної діяльності викладачів та курсантів. Не всі мають здатність до абстракції, а за допомогою графіків,

анімацій та звукових ефектів, використовуючи електронні презентації та опрацьовуючи інтерактивну дошку це може стати можливим.

Аналіз досліджень. Медіадидактика наразі активно розвивається. Усі наукові роботи з медіаосвіти – доказ того, що в процесі навчання залучаються усілякі технології використання медіадидактичних продуктів.

Наукові роботи таких дослідників, як Онкович Г.В., Духаніна Н.М., Сахневич І.А., Гуріненко І.Ю., Янишин О.К., Балабанова К.Є. переконують у глибинних можливостях застосування медіадидактики до навчального процесу. На сьогоднішній день медіадидактика охоплює концептуальні засади розвитку медіаосвітньої компетентності не тільки тих, хто навчається, але і самих педагогів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інтерактивні технології та методики існують у педагогіці давно, але інформаційно-комунікаційні технології у військових вищах тільки набирають обертів для цілеспрямованого формування системи знань. Сучасні освітні технології орієнтують майбутніх офіцерів не на форсоване засвоєння навчального матеріалу, а на розвиток аналітичного та логічного мислення та компетентності.

Механізм самоосвіти приводиться у дію протиріччям між сформованим активним пізнавальним інтересом та рівнем розвитку особистості, недостатнім для задоволення цього інтересу. Безпосереднім спонукаючим моментом до самоосвіти майбутнього військового спеціаліста є зміна його ставлення до себе та діяльності, усвідомлення необхідності виходити за межі заданого, творчо перетворювати себе, і саме у цьому основну роль відіграватиме медіадидактика.

Мета статті. Визначити роль медіадидактики та використання професійно-орієнтованих медіаджерел у процесі формування самоосвітньої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти. Для цього слід вирішити такі завдання: проаналізувати розвиток медіадидактики у вищих військових навчальних закладах, схарактеризувати

наукові дослідження, в котрих розглядалися медіа-освітні технології, запропонувати систему використання професійно-орієнтованих медіа джерел на заняттях.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Медіадидактика – це область дидактики, яка вивчає можливості застосування медіа, як допоміжного засобу, для ефективності заняття, і, відповідно, роль, яку відіграють медіазасоби у конструюванні процесів навчання (Онкович, 2020: 132).

Медіадидактика є одним із найперспективніших напрямів використання інформаційних технологій в освіті. Сфера застосування медіадидактики дуже широка, і її потенціал ще не повністю вивчений. Необхідність застосування мультимедійних технологій зумовлена переходом від знаннєвої парадигми освіти до компетентнісної, яка передбачає розвиток творчих здібностей курсантів через інтерактивність; мультимедіа в цьому плані відкриває неосяжні пізнавальні можливості. Уміння працювати з текстовими та електронними таблицями, графічними програмами та базами даних і візуалізувати результати наукових досліджень є лише частиною вимоги до майбутніх офіцерів. Володіння медіакультурою, використання персонального комп'ютера та інформаційних технологій для аналізу та синтезу просторово-часової реальності тощо, підтримує сучасного військового фахівця.

Програмне забезпечення, таке як Microsoft Power Point і Macromedia Director значно спрощує створення мультимедійних продуктів.

Це програмне забезпечення дозволяє:

1. Роботу зі звуком, наприклад, за допомогою програми Wave Studio, а також з аудіофайлами, створеними в іншому спеціалізованому програмному забезпеченні.

2. Роботу з графічними відеозображеннями, створеними на базі CorelDraw та Photoshop.

3. Створення компонентів звуку, графіків та відео.

Мультимедійні заняття із використанням інтерактивної дошки стали дуже актуальними у сучасному процесі навчання. Проте, такий унікальний технічний засіб вимагає високого рівня інформаційно-технологічної культури викладача.

До сучасних дидактичних засобів можна віднести: текстові, графічні, аудіоматеріали, відеоматеріали, або їх комбінація в комплексі із засобами презентації; елементи інтерактивного мультимедійного навчального середовища (наприклад, Moodle, програма лінгафонний кабінет «Диалог Nibelung» і т.н.); засоби медіадидактики, органі-

зовані завдяки WEB-програмуванню з доступом через відомі браузері (Opera, Internet Explorer, Google Chrome).

В умовах модернізації вищої військової освіти головними її цілями є, по-перше, підготовка військових фахівців, рівень яких відповідає сучасному, по-друге, науково обґрунтовані рішення шляхів та способів удосконалення процесу самоосвітньої діяльності, по-третє, розробка психолого-педагогічних засад військової підготовки, які забезпечують формування гармонійно розвиненої особистості військовослужбовця.

Медіадидактика займається використанням медіазасобів для досягнення педагогічно-навчальних цілей, а також функціями та наслідками застосування цих засобів у процесі навчання. Вона призначена для того, щоб медіазасоби на занятті підбиралися оптимально та застосовувалися з урахуванням наявних умов.

У своєму дослідженні Онкович Г.В. визначає, що Медіадидактика – складник медіапедагогіки, орієнтованої на технології використання медіа з освітньою метою. Медіаосвітні технології передбачають включення до системи освіти різних медіапродуктів, розроблення нових методичних і технологічних форм навчання. До активізації цього напрямку активно долучилися освітяни, адже євроінтеграційні процеси, що відбуваються останні роки в українському суспільстві, вимагають докорінних змін як у суспільстві, так і в освітньому процесі зокрема (Онкович, 2020: 134).

Комп'ютерні комунікації значно впливають на створення нового змісту освіти, на її форми та методи організації. Медіадидактика має на меті створення продуктивних форм навчання, які б розвивали індивідуальність особистості, її творчі здібності та індивідуальність мислення.

Р.С. Гуревич зазначає, що набута в процесі медіаосвіти медіаграмотність допомагає людині активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, допомагає їй краще зрозуміти мову медіакультури (Гуревич, 2012: 43).

Використання інтерактивних тренажерів дозволяють активізувати та підтримувати особистісно-орієнтований, диференційований та діяльнісний процес самоосвіти курсантів. Робота з такими видами тренажерів можлива як індивідуально, так і у фронтальній роботі.

Такий унікальний, незвичайний підхід у подачі інформації як інфографіка привертає увагу у процесі самоосвітньої діяльності курсантів. Ідеально

виконана інфографіка є закінченим інформаційним блоком, який можна засвоїти самостійно, без сторонньої допомоги, причому дуже ефективно.

Використовуючи програму Audacity, можна записати текст, читаючи своїм голосом, змінювати його і вставляти в медіаресурс. Озвучені презентації викликають особливий інтерес у тих, хто навчається.

Для зняття напруги та страху під час проведення навчального контролю використовуються інтерактивні тестери. Комп'ютерні системи навчання дозволяють отримати безпосередній і детальний зворотний зв'язок про рівень знань. Курсанти можуть побачити свій результат відразу після проходження тесту, а також знайти неправильні відповіді. Така робота допомагає виконанню роботи над помилками, і навіть розвиває вміння бачити помилки.

Тестові завдання можна озвучувати за допомогою спеціальних програм. Більш зручною та функціональною є багатовимірна інтерактивна модель навчального епізоду та заняття загалом. Створити таку модель можна різними технологічними інструментами. Створення дидактичних матеріалів та засобів контролю до занять (тести, кросворди, інтерактивні плакати, тренажери з використанням макросу DragAndDrop).

У медіаосвіті людина – і суб'єкт, і об'єкт навчальної діяльності, що викликає активну рефлексію та визначає своєрідність структурних компонентів цієї діяльності. До них відносяться власне цілепокладання, внутрішня потреба у самонавчанні та самоорганізації. При цьому основною метою вважається засвоєння знань, набуття навичок та умінь, необхідних для подальшої професійної діяльності.

У нинішніх умовах медіаосвіта виявляється однією з найефективніших шляхів включення до сучасного суспільного життя, оскільки вона виявляється, чи не єдиним способом компенсації недостатніх можливостей професійного зростання у рамках військових навчальних закладів.

Висновки. Впровадження медіатехнологій у процес підготовки майбутніх офіцерів дає змогу забезпечити їх активну медіаосвіту, спрямовану на оволодіння навичок розробки медіаосвітніх проєктів та медіапродуктів. Значну увагу необхідно приділяти особливостям розвитку здатності курсантів військових закладів до взаємодії з медіавізуальною інформацією у процесі медіаосвіти. Було з'ясовано, що застосування медіадидактики дає змогу інтегрувати професійно-орієнтовані медіа у процес підготовки майбутніх офіцерів. Медіаосвітні технології у процесі підготовки майбутніх офіцерів забезпечують:

- 1) навички критичного мислення;
- 2) знання медійної грамотності та вміння користуватися різними джерелами інформації;
- 3) вміння використовувати інформаційно-комунікативні інструменти;
- 4) формування сучасного інформаційного простору;
- 5) можливість більш якісно засвоїти матеріал;
- 6) швидкий процес засвоєння матеріалу;
- 7) вміння знаходити і використовувати різні види інформації, що є найважливішим умінням у сучасних реаліях.

Таким чином, реалізація такої галузі науки, як медіадидактика забезпечує військових фахівців міцною базою їхнього безперервного професійного зростання та самоосвіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігуненко О. Г., Шульга Л. В. Особливості застосування медіаосвіти у закладах вищої освіти. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти* : матеріали 50-ї наук.метод. конф. викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА, 2019. С. 102–105.
2. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посіб., Вінниця, 2012. 348 с.
3. Іванов В. Ф., Волощенко О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник. Київ, 2012. 352 с.
4. Киричок А. П. Використання нових медіа у формуванні іміджу ВНЗ. Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Режим доступу: <http://osvita.telekritika.ua/material/konceptsiya-vprovadzheniya-mediaosviti-v-ukrayini>
6. Нецадим М. І. Сучасні педагогічні технології і формування військового фахівця як творчої особистості. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. зб. наук. пр. Київ–Вінниця, 2000. С. 16–20.
7. Онкович Г. В., Горун Ю. М., Кравчук В. О., Литвин Н. О., Костюхіна І. В., Нагорна К. А. Медіакомпетентність фахівця: кол. монографія. НАПН України, Ін-т вищ. освіти. Київ. Логос, 2013. 286 с.
8. Онкович, Г. В. Розвиток медіадидактики вищої школи: український досвід. *Обрії друкарства*, (1(8)). 2020. С. 130–150.
9. Онкович Г. В. Медіадидактика вищої школи: український досвід. *Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часоп. Ін-т вищ. освіти НАПН України. Київ, 2013. № 1. С. 130–150.*
10. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. № 43. Київ–Вінниця. 2015. 542 с.

REFERENCES

1. Bihunenko O., Shulha L. (2019) Osoblyvosti zastosuvannya mediaosvity u zakladakh vyshchoi osvity. Suchasnyi pidkhd do vykladannya navchalnykh dystsyplin v konteksti pidvyshchennia yakosti vyshchoi osvity. [Peculiarities of using media education in institutions of higher education. A modern approach to teaching academic disciplines in the context of improving the quality of higher education] materialy 50-yi nauk.metod. konf. vykladachiv i aspirantiv – materials of the 50th scientific method. conf. teachers and graduate students. 102–105. [in Ukrainian].
2. Hurevych R. (2012) Informatsiini tekhnolohii navchannia: innovatsiinyi pidkhd. [Information technologies of education: an innovative approach] navch. posibnyk – study guide. 348. [in Ukrainian].
3. Ivanov V., Volosheniuk O. (2012) Mediaosvita ta mediahramotnist [Media education and media literacy] pidruchnyk – textbook. 352. [in Ukrainian].
4. Kyrychok A. Vykorystannia novykh media u formuvanni imidzhu VNZ [The use of new media in creating the image of universities] Rezhym dostupu – Access mode: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? [in Ukrainian].
5. Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini [Concept of implementation of media education in Ukraine] Rezhym dostupu – Access mode: <http://osvita.telekritika.ua/material/koncepciya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukrayini>. [in Ukrainian].
6. Neshchadym M. (2012) Suchasni pedahohichni tekhnolohii i formuvannia viiskovoho fakhivtsia yak tvorchoi osoby-stosti. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metody navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern pedagogical technologies and the formation of a military specialist as a creative personality. Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems] zbirnyk naukovykh prats – coll. of science papers, 36. 16–20. [in Ukrainian].
7. Onkovych H., Horun Yu., Kravchuk V., Lytvyn N., Kostyukhina I., Nahorna K. (2013) Mediakompetentnist fakhivtsia [Media competence of a specialist]: kol. monohrafiia. NAPN Ukrainy, In-t vyshch. Osvity – collective monograph. The National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Higher Education. 286. [in Ukrainian].
8. Onkovych, H. (2020) Rozvytok mediadydaktyky vyshchoi shkoly [Development of media didactics of higher education: Ukrainian experience] ukrainskyi dosvid. Obrii drukarstva – coll. of science papers, (1(8)). 130–150. [in Ukrainian].
9. Onkovych H. (2013) Mediadydaktyka vyshchoi shkoly: ukrainskyi dosvid. Vyshcha osvita Ukrainy [Media didactics of higher education: Ukrainian experience. Higher education of Ukraine] teoret. ta nauk.-metod. chasop. In-t vyshch. osvity NAPN Ukrainy – theory and scientific method. magazine. Institute of higher education of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, 1. 130–150. 8. [in Ukrainian].
10. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy (2015) [Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems] Zb. nauk. pr. 43. – coll. of science papers, 43. 542. [in Ukrainian].